

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 43/04-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. februára 2004 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti Stavebná spoločnosť TATRY Poprad, s. r. o., P., zastúpenej advokátom JUDr. F. K., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Obo 143/2002 a rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obo 143/2002 z 12. júna 2003 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti Stavebná spoločnosť TATRY Poprad, s. r. o., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) bola 31. októbra 2003 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti Stavebná spoločnosť TATRY Poprad, s. r. o., P. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. F. K., Advokátska kancelária, K., vo veci porušenia základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl.

46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) a porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Obo 143/2002 a jeho rozsudkom sp. zn. 3 Obo 143/2002 z 12. júna 2003.

Z obsahu sťažnosti a z priložených písomností vyplýva, že sťažovateľka sa žalobným návrhom zo 6. júla 1997 na Krajskom súde v Prešove (ďalej len „krajský súd“) domáhala úhrady zvyšku ceny za dielo vykonané sťažovateľkou pre Kúpele Nový Smokovec, a. s. (ďalej len „žalovaný“), vo výške 2 821 921 Sk s príslušenstvom. Krajský súd rozsudkom zo 16. decembra 1998 žalobe sťažovateľky v časti vyhovel (ohľadne platenia úroku z omeškania) a v časti (ohľadne uplatnenej úhrady) ju zamietol. Proti rozsudku v časti, v ktorej krajský súd žalobu sťažovateľky zamietol, táto podala odvolanie, o ktorom najvyšší súd rozsudkom č. k. 3 Obo 76/99-394 z 9. decembra 1999 rozhodol tak, že v napadnutej časti odvolaniu vyhovel. Žalovaný podal proti rozsudku najvyššieho súdu dovolanie, o ktorom najvyšší súd ako dovolací súd rozhodol rozsudkom č. k. Obdo V 31/2000-427 z 27. septembra 2001 tak, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Krajský súd v ďalšom konaní rozsudkom sp. zn. 3 Cb 429/97 z 5. februára 2002 žalobu sťažovateľky v celom rozsahu zamietol. Proti tomuto rozsudku podala sťažovateľka 27. marca 2002 odvolanie na najvyšší súd, ktorý rozsudok krajského súdu rozsudkom sp. zn. 3 Obo 143/2002 z 12. júna 2003 potvrdil. V odôvodnení najvyšší súd konštatoval, že krajský súd vec „rozhodol v súlade“ s ustanoveniami § 200a ods. 2 prvej vety Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), § 194 ods. 1 prvej vety a § 536 ods. 1 Obchodného zákonníka, „ako aj s rozsudkom dovolacieho senátu sp. zn. Obdo V 31/00, ktorým bol zrušený rozsudok tunajšieho súdu zo dňa 9. decembra 1999 č. k. 3 Obo 76/99-394 (...)“. Rozsudok najvyššieho súdu bol sťažovateľke doručený 2. septembra 2003.

Podľa názoru sťažovateľky najvyšší súd porušil jej právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy tým, že vo veci, ktorá nebola skutkovo

zložitá a v ktorej vo vzťahu k sťažovateľke neboli vykonané žiadne úkony súdu, najvyšší súd vytýčil pojednávanie až po 16 mesiacoch. V tejto súvislosti sťažovateľka uvádza, že 19. marca 2003 žiadala najvyšší súd o poskytnutie informácie o stave veci. Najvyšší súd 28. marca 2003 v odpovedi na túto žiadosť uviedol, že „prejednáva a predvoláva veci v súlade s rozvrhom práce a podľa poradia ich nápadu“. Následne sťažovateľka 9. apríla 2003 podala najvyššiemu súdu sťažnosť, ktorou namietala zbytočné prietahy v postupe najvyššieho súdu. Na túto sťažnosť odpovedal podpredseda najvyššieho súdu listom z 12. mája 2003, ktorý bol sťažovateľke doručený 15. mája 2003 a v ktorom podpredseda najvyššieho súdu uviedol, že v predmetnom senáte „je ešte viac nevybavených vecí z roku 2002, ktoré došli na NS SR skôr ako uvedená vec. Skutočnosť, že vec ešte nebola vybavená zatiaľ nepovažujem za prietah zavinený členmi senátu. Vo veci je určený termín pojednávania na 13. júna 2003, o čom budete v krátkom čase upovedomený procesným spôsobom“.

Sťažovateľka ďalej namietá porušenie svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 Dohovoru. Podstatou námietok sťažovateľky v tejto časti je jej nesúhlas so spôsobom, akým najvyšší súd vyhodnotil skutkové okolnosti podpisu zmluvy, ktorej plnenie bolo predmetom príslušného súdneho konania. Sťažovateľka v tejto súvislosti uvádza, že predmetná zmluva o dielo bola podpísaná neoprávnenou osobou, čo sťažovateľka považuje za doložené ním predloženými dôkazmi, pričom dôkaz o opaku nebol žalovaným ani označený, ani predložený a podľa tvrdení sťažovateľky sa tak najvyšší súd o takýto dôkaz nemohol oprieť. Podľa názoru sťažovateľky preto najvyšší súd „konal v rozpore s povinnosťou uloženou mu zákonom“ tým, že „sa stotožnil so zistením prvostupňového súdu, že predmetná zmluva o dielo je platná“, pričom „rozhodol na základe tvrdenia žalovaného, ktorý do spisu nepredložil žiaden relevantný dôkaz“, a „naopak, nami predložené dôkazy vyvracajúce tieto skutočnosti nebral do úvahy a v zmysle § 132 OSP ich nevyhodnotil“.

Sťažovateľka ďalej uvádza, že keďže „Neistota, v ktorej sa sťažovateľ nachádzal, mala dopad aj z hľadiska psychiky, spôsobovala mu morálnu ujmu spočívajúcu v neistote a obave o splnenie svojich záväzkov voči tretím osobám, včítane hrozby konkurzného

konania“, sú „z dôvodu prietáhov v konaní splnené podmienky aj na priznanie finančného zadosťučinenia“.

Na základe uvedeného sťažovateľka žiada, aby ústavný súd:

1. Vyslovil, že základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 Dohovoru na spravodlivé súdne konanie postupom najvyššieho súdu v konaní sp. zn. 3 Obo 143/2002 porušené bolo;
2. Vyslovil, že základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov postupom najvyššieho súdu v konaní sp. zn. 3 Obo 143/2002 porušené bolo;
3. Priznal sťažovateľke primerané finančné zadosťučinenie vo výške 100 000 Sk;
4. Zrušil rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 143/2002 z 12. júna 2003, ako aj rozsudok krajského súdu z 5. februára 2002 a vrátil mu vec na ďalšie konanie.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom (...).

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 53 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov (ods. 1). Ústavný súd neodmietne prijatie sťažnosti, aj keď sa nesplnila podmienka podľa odseku 1, ak sťažovateľ preukáže, že túto podmienku nesplnil z dôvodov hodných osobitného zreteľa (ods. 2). Sťažnosť možno podať v lehote

dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo o inom zásahu dozvedieť (ods. 3).

1. Vo vzťahu k námietkam sťažovateľky o porušení jej základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné pripomenúť, že z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. I. ÚS 103/02).

Podľa § 238 ods. 3 písm. b) OSP dovolanie je prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd potvrdil rozsudok, ktorým bolo rozhodnuté inak než v prvšom rozsudku, pretože súd prvého stupňa bol viazaný právnym názorom súdu, ktorý prvšie rozhodnutie zrušil.

Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd ako odvolací súd rozsudkom sp. zn. 3 Obo 143/2002 z 12. júna 2003 potvrdil napadnutý rozsudok krajského súdu sp. zn. 3 Cb 429/97 z 5. februára 2002, pričom v odôvodnení konštatoval, že krajský súd vec „rozhodol v súlade“ okrem iného „s rozsudkom dovolacieho senátu sp. zn. Obdo V 31/00, ktorým bol zrušený rozsudok tunajšieho súdu zo dňa 9. decembra 1999 č. k. 3 Obo 76/99-394 (...)“.

V súvislosti s označenými článkami ústavy a Dohovoru sťažovateľka namieta, že „pre zachovanie princípu spravodlivého procesu, rovnosti účastníkov konania je absolútne

nevyhnutné v konaní zhromaždený materiál zhodnotiť a súd musí vychádzať zo všetkého, čo v konaní vyšlo najavo“. Podľa názoru sťažovateľky je preukázané, že najvyšší súd takto nepostupoval a konal preto v rozpore s § 132 OSP.

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na podstatu námietok, v ktorých sťažovateľka vidí porušenie svojich práv podľa označených článkov ústavy a Dohovoru, sťažovateľka má právne prostriedky nápravy, ktorých použitie je podľa cit. čl. 127 ods. 1 ústavy, resp. podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde podmienkou právomoci ústavného súdu na konanie vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom, resp. jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa tohto článku ústavy.

Zo sťažnosti nevyplýva, že by sťažovateľka použila cit. právne prostriedky, ktoré jej Občiansky súdny poriadok poskytuje a ktoré ústavný súd *prima facie* považuje za účinné na ochranu tých základných (ľudských) práv, ktorých porušenie namietala vo svojej sťažnosti pred ústavným súdom. Pokiaľ tak sťažovateľka urobila (čomu by nasvedčovalo oznámenie krajského súdu, že spis sp. zn. 3 Cb 429/97 bol 20. októbra 2003 zaslaný najvyššiemu súdu z dôvodu podaného dovolania), bola jej sťažnosť podaná predčasne, čo je okolnosť, ktorá vzhľadom na princíp subsidiarity vyplývajúci z čl. 127 ústavy vylučuje právomoc ústavného súdu meritórne konať a rozhodovať o uplatnených námietkach porušenia označených základných práv (pozri napr. I. ÚS 22/03, I. ÚS 53/03). Všeobecné súdy, ktoré sú v súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavania tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám alebo právnickým osobám zaručuje (napr. II. ÚS 55/98). Pokiaľ tak neurobila, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka v sťažnosti neuviedla žiadnu skutočnosť, na základe ktorej by bolo možné usúdiť, že preukázala, že podmienku vyčerpania tých právnych prostriedkov, ktoré jej Občiansky súdny poriadok na ochranu jej označených základných (ľudských) práv poskytuje, nesplnila z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Ústavný súd preto nebol oprávnený uplatniť postup podľa § 53 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že jej

sťažnosť vo vzťahu k právu na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru nie je prípustná pre nedostatok právomoci ústavného súdu, resp. pre nevyčerpanie dostupných a účinných právnych prostriedkov ochrany základných práv a slobôd.

2. Pokiaľ ide o namietané porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu jednou zo zákonných podmienok pre prijatie sťažnosti podľa čl. 127 ústavy na ďalšie konanie je jej podanie v lehote ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, pričom zákon o ústavnom súde neumožňuje zmeškanie tejto kogentnej lehoty odpustiť (pozri napr. IV. ÚS 14/03). Inými slovami to znamená, že ak pri predbežnom prerokovaní sťažnosti ústavný súd zistí, že už uplynula lehota ustanovená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde, nemôže sa už z tohto dôvodu na základe sťažnosti podanej podľa čl. 127 ústavy zaoberať opodstatnenosťou námietok o porušení základného práva zaručeného v ústave alebo v príslušnej medzinárodnej zmluve o ľudských právach a základných slobodách (*mutatis mutandis* I. ÚS 110/03).

Ústavný súd už judikoval, že v kontexte citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je v zásade „iným zásahom“ pre počítanie lehoty pre včasnosť podania sťažnosti (I. ÚS 161/02, I. ÚS 6/03).

Na základe uvedeného sa lehota dvoch mesiacov na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, ktorou sa namieta porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o porušení tohto základného práva dozvedieť. Začiatok zákonnej lehoty je teda v prípade tohto práva vymedzený subjektívne podľa možnosti sťažovateľa dozvedieť sa o jeho porušení. Posúdenie tejto „možnosti“ je vždy individuálne vzhľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu. Ústavný súd pritom prihliada tak na účel tohto základného práva, ako aj na účel predmetnej zákonnej lehoty (I. ÚS 235/03).

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (mutatis mutandis I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, I. ÚS 122/03, I. ÚS 167/03, I. ÚS 208/03). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý, čo sa týka oblasti občianskeho súdneho konania, vyjadruje predovšetkým záujem na tom, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (napr. PL. ÚS 25/01). Rovnako stabilnou súčasťou rozhodovacej činnosti ústavného súdu je názor, že účelom predmetnej zákonnej lehoty na podanie sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je zabezpečiť rovnováhu medzi potrebou ochrany základných práv a slobôd na jednej strane a potrebou ochrany princípu právnej istoty na strane druhej (mutatis mutandis I. ÚS 22/02, I. ÚS 35/02, I. ÚS 188/03).

V prípade práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov sú však toto právo a princíp právnej istoty v istom zmysle a do istej miery totožné. Totožnosť predmetného práva a princípu právnej istoty je tu totožnosťou predmetu a účelu ochrany poskytovanej ústavným súdom. Inými slovami, ochranou práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov ústavný súd zároveň chráni jeden konkrétny rozmer princípu právnej istoty; rozmer spočívajúci v nároku účastníka konania na odstránenie stavu právnej neistoty v dobe, ktorá nie je zbytočne dlhá (I. ÚS 235/03).

S prihliadnutím na uvedené východiská poskytuje ústavný súd ochranu základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru zásadne vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušenie základného práva ešte trvalo (mutatis mutandis I. ÚS 77/02, I. ÚS 86/02, I. ÚS 213/03).

Ústavný súd konštatuje, že v čase, keď bola sťažnosť doručená ústavnému súdu, už bol odstránený stav právnej neistoty, v ktorom sa sťažovateľka nachádzala pred právoplatným skončením príslušného súdneho konania, a k porušovaniu označeného

základného práva už nedochádzalo. Pokiaľ ide o konkrétne okolnosti rozhodujúce pre plynutie zákonnej lehoty na podanie sťažnosti, z obsahu sťažnosti vyplýva, že o namietaných skutočnostiach týkajúcich sa postupu najvyššieho súdu sa sťažovateľka dozvedela v deň, keď jej podpredseda najvyššieho súdu listom z 12. mája 2003 odpovedal na jej sťažnosť z 9. apríla 2003 tak, že nevybavenie veci nepovažuje za priet'ah zavinený členmi senátu a že vo veci bude v priebehu jedného mesiaca vytýčené pojednávanie. Táto odpoveď bola sťažovateľke doručená 15. mája 2003, pričom však sťažovateľka sťažnosť ústavnému súdu podala až 31. októbra 2003, t. j. v čase, keď už uplynula lehota ustanovená pre tento typ konania pred ústavným súdom.

Z týchto dôvodov bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako návrh podaný oneskorene.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. februára 2004